EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 15.6.2010
SEC(2010) 739 galīgā redakcija

KOMISIJAS ATZINUMS

par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Kiprā

KOMISIJAS ATZINUMS

par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Kiprā

STABILITĀTES UN IZAUGSMES PAKTA PIEMĒROŠANA PAŠREIZĒJĀ KRĪZES SITUĀCIJĀ

1. Daudzu ES valstu kopbudžeta deficīts patlaban pārsniedz Līgumā noteikto atsauces vērtību 3 % no IKP. Uz bieži vien ievērojamo deficīta pieaugumu, kā arī uz parāda attīstību jāraugās nepieredzētās vispasaules 2008./2009. gada finanšu krīzes un ekonomikas lejupslīdes kontekstā. Jāņem vērā vairāki faktori. Pirmkārt, ekonomikas lejupslīdes rezultātā samazinās nodokļu ieņēmumi un pieaug sociālo pabalstu (piemēram, bezdarbnieka pabalstu) izdevumi. Otrkārt, ņemot vērā to, ka budžeta politikai ir svarīga nozīme ārkārtas situācijā, kas pašreiz valda ekonomikā, Komisija 2008. gada novembra Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānā (EEAP), ko decembrī apstiprināja Eiropadome, aicināja veikt fiskālās stimulēšanas pasākumus. Plānā paskaidrots, ka stimulēšanas pasākumiem jābūt savlaicīgiem, mērķtiecīgiem, ar ierobežotu darbības laiku un katrā dalībvalstī dažādiem, lai ņemtu vērā šo valstu atšķirīgos stāvokļus attiecībā uz valsts finanšu ilgtspējību un konkurētspēju, un tie jāpārtrauc, kad ekonomikas apstākļi uzlabojas. Visbeidzot, lai stabilizētu finanšu sektoru, vairākas dalībvalstis ir veikušas pasākumus, no kuriem daži ir ietekmējuši parādu vai rada risku, ka deficīts un parāds varētu nākotnē pieaugt, lai gan dažas valstis atbalsta pasākumu izmaksas nākotnē varētu atgūt.

2. Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikts, ka Komisijai jāuzsāk pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra vienmēr, kad kādas dalībvalsts budžeta deficīts pārsniedz atsauces vērtību 3 % no IKP. Stabilitātes un izaugsmes paktā 2005. gadā izdarīto grozījumu mērķis bija jo īpaši nodrošināt to, ka situācija ekonomikā un budžeta stāvoklis ir pilnībā ņemts vērā visos pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras posmos. Tādējādi Stabilitātes un izaugsmes pakts kalpo par atbalstu valdības politikai, lai ātrāk atkal sasniegtu stabilu budžeta stāvokli, ņemot vērā situāciju ekonomikā, un tādējādi ilgtermiņā nodrošinātu valsts finanšu ilgtspējību.

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

3. Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. pants paredz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru. Šī procedūra ir sīkāk aprakstīta Padomes Regulā (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu[1], kas ietilpst Stabilitātes un izaugsmes paktā.

4. Saskaņā ar Līguma 126. panta 2. punktu Komisijai jāuzrauga budžeta disciplīnas ievērošana, pamatojoties uz šādiem diviem kritērijiem: a) vai plānotā vai faktiskā valsts budžeta deficīta attiecība pret iekšzemes kopproduktu (IKP) pārsniedz atsauces vērtību 3 % (izņemot gadījumus, kad šī attiecība ir būtiski un pastāvīgi

[1] OV L 209, 2.8.1997., 6. lpp. Ziņojumā ņemtas vērā arī "Specifikācijas, kā īstenot Stabilitātes un izaugsmes paktu, un pamatnostādnes par stabilitātes un konverģences programmu formu un saturu", ko Ekonomikas un finanšu padome pieņēma 2009. gada 10. novembrī (pieejamas: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/legal_texts/index_en.htm).

samazinājusies un sasniegusi atsauces vērtībai tuvu līmeni, vai arī ja atsauces vērtība ir pārsniegta tikai izņēmuma kārtā un uz laiku, un šī attiecība joprojām ir tuva atsauces vērtībai); un b) vai valsts parāda attiecība pret IKP pārsniedz atsauces vērtību 60 % (ja vien šī attiecība pietiekami strauji nesamazinās un netuvinās atsauces vērtībai).

5. Līguma 126. panta 3. punktā paredzēts, ka tad, ja kāda dalībvalsts neatbilst viena vai abu šo kritēriju prasībām, Komisija sagatavo ziņojumu. Šajā ziņojumā "ņem vērā arī to, vai valsts budžeta deficīts pārsniedz valdības investīciju izdevumus, kā arī ņem vērā visus citus būtiskus faktorus, tostarp dalībvalsts ekonomikas un budžeta stāvokli vidēji ilgā laikā".

6. Pamatojoties uz datiem, ko Kipras iestādes paziņoja 2010. gada martā[2], un ņemot vērā Komisijas dienestu 2010. gada pavasara prognozi, Komisija 2010. gada 12. maijā saskaņā ar 126. panta 3. punktu pieņēma ziņojumu par Kipru[3].

7. Pēc tam saskaņā ar Līguma 126. panta 4. punktu Ekonomikas un finanšu komiteja [2010. gada 27. maijā] sagatavoja atzinumu par Komisijas ziņojumu.

8. Līguma 126. panta 5. punktā noteikts, ka Komisija adresē Padomei atzinumu, ja Komisija uzskata, ka dalībvalstī pastāv vai var rasties pārmērīgs budžeta deficīts. Lai secinātu, vai pastāv vai var rasties pārmērīgs budžeta deficīts, Komisija uzskata, ka ir jāņem vērā: i) secinājumi tās ziņojumā, kas sagatavots saskaņā ar 126. panta 3. punktu, un ii) Ekonomikas un finanšu komitejas atzinums par šo ziņojumu. Pamatojoties uz minētajiem faktoriem, Komisija ir sagatavojusi vairākus apsvērumus attiecībā uz Kipru.

APSVĒRUMI ATTIECĪBĀ UZ KIPRU

9. Tūlīt pēc Kipras pievienošanās ES 2004. gada maijā Komisija[4], pieņemot ziņojumu saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma (EK līgums) 104. panta 3.punktu, attiecībā uz to uzsāka pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, ievērojot, ka Kipras 2003. gada budžeta deficīts veidoja 6,3 % no IKP, t.i., pārsniedza atsauces vērtību 3 % no IKP. Pamatojoties uz Komisijas ieteikumu, Padome 2004. gada jūlijā saskaņā ar EK līguma 104. panta 6. punktu nolēma, ka Kiprā pastāv pārmērīgs budžeta deficīts, un saskaņā ar EK līguma 104. panta 7. punktu adresēja Kiprai ieteikumu, lai pārmērīgā budžeta deficīta situācija tiktu novērsta pēc iespējas drīzāk un ne vēlāk kā līdz 2005. gadam. Pēc vispārēja novērtējuma, kas liecināja par to, ka budžeta deficīts 2005. gadā bija samazināts līdz 2,4 % no IKP, Padome 2006. gada jūlijā nolēma atcelt savu lēmumu par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu saskaņā ar EK līguma 104. panta 12. punktu.

---

2 Atbilstoši Padomes Regulai (EK) Nr. 479/2009 dalībvalstīm divreiz gadā jāziņo Komisijai par plānoto un faktisko valsts budžeta deficīta un parāda līmeni. Jaunākie Kipras paziņotie dati ir pieejami: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/government_finance_statistics/excessive_deficit/edp_notification_tables.

3 Visi ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru saistītie dokumenti, kas attiecas uz Kipru, atrodami šādā tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/index_en.htm.

4 Ar pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru saistītie dokumenti, kas attiecas uz Kipru, pieejami: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/index_en.htm

10. Pēc pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras pabeigšanas Kipras valsts bilance bija ievērojami zemāka par noteikto deficīta robežvērtību — 3 % no IKP. Turklāt 2006. gadā budžeta deficīts saruka līdz 1,2 % no IKP, un 2007. un 2008. gadā budžetam izveidojās pārpalikums attiecīgi 3,4 % un 0,9 % apmērā no IKP. Līdztekus strukturālajā bilancē pēc deficīta 1¼ % apmērā no IKP 2006. gadā izveidojās pārpalikums 2½ % apmērā no IKP 2007. gadā, tādējādi pārsniedzot Kipras vidējā termiņa budžeta mērķi (VTM), kas ir līdzsvarots budžets strukturālā izteiksmē. Pēc tam minēto gadu strukturālā pārpalikuma vietā atgriezās budžeta deficīts. No 2006. līdz 2008. gadam valsts kopējā parāda attiecība samazinājās par aptuveni 16¼ procentu punktiem, veidojot 48,4 % no IKP 2008. gadā, kas ir ievērojami mazāk par Līgumā noteikto atsauces vērtību — 60 % no IKP. Parāda samazināšanos noteica primārais pārpalikums, lielais nominālā IKP pieaugums un ievērojamās krājumu plūsmas korekcijas (*SFA*), kas saistītas ar plānoto valsts centrālās bankas depozītu (dzēšanas fondi) un citu parādu atmaksāšanai paredzēto finanšu aktīvu uzkrājumu samazināšanu.

11. Saskaņā ar datiem, ko Kipras iestādes paziņoja 2010. gada aprīlī, tās 2009. gada kopbudžeta deficīts sasniedza 6,1 % no IKP, tādējādi pārsniedzot atsauces vērtību — 3 % no IKP. Saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu sagatavotajā Komisijas ziņojumā pausts uzskats, ka deficīts nav bijis tuvu atsauces vērtībai 3 % no IKP un, ka plānoto atsauces vērtības pārsniegumu var uzskatīt par pārsniegumu izņēmuma kārtā Līgumā un Stabilitātes un izaugsmes paktā paredzētajā nozīmē. Tas jo īpaši ir nopietnas ekonomikas lejupslīdes rezultāts Līguma un Stabilitātes un izaugsmes pakta izpratnē. Saskaņā ar Komisijas dienestu 2010. gada pavasara prognozi sagaidāms, ka Kipras reālais IKP turpinās sarukt, kaut arī mazākā apmērā, tas ir, par gandrīz ½ % 2010. gadā salīdzinājumā ar 1¾ % 2009. gadā. Tomēr plānoto atsauces vērtības pārsniegumu nevar uzskatīt par īslaicīgu. Saskaņā ar Komisijas dienestu 2010. gada pavasara prognozi ir sagaidāms, ka, nemainot politiku, budžeta deficīts 2011. gadā veidos aptuveni 7¾ % no IKP. Līgumā minētais deficīta kritērijs nav izpildīts.

12. Saskaņā ar datiem, ko Kipras iestādes paziņoja 2010. gada aprīlī, valsts kopējais parāds vēl aizvien ir mazāks par atsauces vērtību 60 % no IKP, tas ir, 56,2% no IKP 2009. gadā. Attiecībā uz 2010. gadu Kipra ir paziņojusi, ka plānotais parāda apmērs ir 62 % no IKP, tādējādi pārsniedzot Līgumā noteikto atsauces vērtību — 60 % no IKP. Komisijas dienestu 2010. gada pavasara prognozē lēsts, ka 2010. gadā parāds pieaugs līdz 62,3 % un 2011. gadā līdz 67,6 % no IKP, balstoties uz primārās bilances pasliktināšanos. Ņemot vērā šo tendenci, nevar uzskatīt, ka parāda attiecība pietiekami ātri samazinās un tuvinās atsauces vērtībai Līguma un Stabilitātes un izaugsmes pakta izpratnē. Līgumā minētais parāda kritērijs nav izpildīts.

13. Saskaņā ar Līguma un Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumiem Komisija savā ziņojumā analizēja arī "būtiskos faktorus". Saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu, gatavojot lēmumu par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu, tos drīkst ņemt vērā tikai tad, ja budžeta deficīts vienlaikus atbilst diviem nosacījumiem — ka tas saglabājas tuvu atsauces vērtībai un ka atsauces vērtība tiek pārsniegta tikai uz laiku. Kipras gadījumā šie abi nosacījumi nav izpildīti. Atsevišķi ņemot, būtiskie faktori konkrētajā gadījumā, šķiet, liecina par neviennozīmīgu situāciju.

14. Saskaņā ar Līguma 126. panta 4. punktu sagatavotais Ekonomikas un finanšu komitejas atzinums atbilst Komisijas novērtējumam, kas iekļauts saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu sagatavotajā ziņojumā.

SECINĀJUMS

15. Kipras budžeta situācijas uzraudzības un jo īpaši Līguma 126. panta 2. punktā noteikto kritēriju izpildes novērtējuma rezultātā Komisija ir sagatavojusi ziņojumu saskaņā ar Līguma 126. panta 3. punktu. Komisija, ņēmusi vērā savu ziņojumu un Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu, uzskata, ka Kiprā pastāv pārmērīgs budžeta deficīts.

16.